Justitieutskottets yttrande 2026/27:JuU1y

Kommissionens arbetsprogram 2027

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 3 november 2026 att ge övriga utskott tillfälle att yttra sig över kommissionens arbetsprogram 2027 (COM(2026) 710).

Justitieutskottet anser att utrikesutskottet i sin granskning bör lyfta fram kommissionens aviserade rekommendation om förbud mot omvändelseförsök som ett viktigt steg för att motverka påtryckningar som syftar till att förändra en persons sexuella läggning, könsidentitet eller könsuttryck.

I yttrandet finns en avvikande mening (M, SD, KD, L).

Utskottets överväganden

Kommissionens arbetsprogram 2027

Varje år presenterar kommissionen ett arbetsprogram med planerade initiativ inför det kommande året. Kommissionen antog den 4 november 2026 sitt arbetsprogram för 2027 (COM(2026) 710), under rubriken Europeiska unionen – sida vid sida med varandra. Arbetsprogrammet för 2027 är det tredje som presenteras av den nuvarande kommissionen och bygger på Ursula von der Leyens politiska riktlinjer och uppdragsbeskrivningar till kommissionärerna.

Arbetsprogrammet innehåller sammanlagt 23 nya initiativ. Utöver nya initiativ tillkännages även avsikten att återkalla 18 och upphäva 14 tidigare förslag, bl.a. eftersom de inte längre anses motiverade eller för att de saknar förutsättningar att antas.

Kommissionens ambition för 2027 är att stärka EU:s självständighet genom ökad konkurrenskraft, förenklade regelverk och ett starkare europeiskt försvar. Kommissionen avser även att stärka EU:s sociala modell, minska strategiska beroenden, stödja Ukraina, utvidga globala partnerskap och skydda demokratin och medborgarna.

Årets arbetsprogram har ett tydligt fokus på regelförenklingar och på att presentera ett färre antal initiativ som ska bidra till att rusta EU för att möta en föränderlig omvärld.

Kommissionen redogör för sitt kommande arbete enligt sju tematiska prioriteringar (politiska riktlinjer). Dessa är följande:

1. En ny plan för Europas hållbara välstånd och konkurrenskraft
2. En ny era för EU:s försvar och säkerhet
3. Stödja människor och stärka våra samhällen och vår samhällsmodell
4. Slå vakt om vår livskvalitet: livsmedelstrygghet, vatten och natur
5. Skydda vår demokrati och upprätthålla våra värden
6. Europa i världen: Utnyttja vår styrka och våra partnerskap
7. Uppnå resultat tillsammans och förbereda vårt EU för framtiden.

De frågor som rör justitieutskottets beredningsområde finns framför allt under rubrik 2 En ny era för EU:s försvar och säkerhet. På området inre säkerhet aviserar kommissionen ett nytt initiativ. Det handlar om en lagstiftningsakt om internationellt datautbyte för polisiärt samarbete (Prüm internationellt) som preliminärt ska presenteras under andra kvartalet 2027.

Även under rubrik 5 Skydda vår demokrati och upprätthålla våra värden finns frågor som berör justitieutskottets beredningsområde. Under denna rubrik lanserar kommissionen en rekommendation om åtgärder mot hot och våld mot politiker som ska presenteras under första kvartalet 2027. Därutöver aviserar kommissionen en rekommendation där man uppmanar alla medlemsstater att förbjuda omvändelseförsök. Kommissionen avser genom

rekommendationen att följa upp ett framgångsrikt europeiskt medborgarinitiativ mot omvändelseförsök.

Utskottets ställningstagande

När det gäller kommissionens arbetsprogram för 2027 välkomnar utskottet särskilt att kommissionen aviserar en rekommendation till samtliga medlemsstater att förbjuda omvändelseförsök. Att motverka och förhindra omvändelseförsök är en viktig fråga om grundläggande rättigheter som behöver synliggöras inom EU-samarbetet.

Utskottet kan i sammanhanget notera att det i svensk rätt inte finns något generellt förbud mot omvändelseförsök men att riksdagen nyligen beslutat om lagstiftning om en särskild straffbestämmelse om psykiskt våld som i vissa fall kan inbegripa omvändelseförsök när sådana försök tar sig uttryck genom exempelvis upprepade nedsättande uttalanden, otillbörliga hot eller otillbörligt tvång. Det innebär att vissa omvändelseförsök kan vara straffbara som psykiskt våld, men bestämmelsen utgör inte något generellt förbud mot omvändelseförsök. Det är dock utskottets uppfattning att det svenska regelverket bör skärpas så att omvändelseförsök förbjuds. I linje med det är det utskottets förhoppning att fler medlemsstater inom EU inför lagstiftning om förbud mot omvändelseförsök. Alla unionens medborgare ska ha rätt att vara sig själva och uttrycka sin sexuella läggning, könsidentitet och könsuttryck på det sätt de själva vill utan yttre påtryckningar. En rekommendation från kommissionen som uppmanar medlemsstaterna att förbjuda omvändelseförsök kan vara ett viktigt steg i den riktningen.

Det som anförts ovan bör utrikesutskottet lyfta i sin granskning.

Stockholm den 26 november 2026

På justitieutskottets vägnar

Teresa Carvalho

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Teresa Carvalho (S), Mikael Damsgaard (M), Heléne Björklund (S), Petter Löberg (S), Charlotte Nordström (M), Tobias Smedberg (V), Adam Marttinen (SD), Ulrika Liljeberg (C), Fredrik Kärrholm (M), Ulrika Westerlund (MP), Larry Söder (KD), Anna Wallentheim (S), Mats Hellhoff (SD), Mattias Vepsä (S), Sanna Backeskog (S), Andreas Ahlqvist (SD) och Martin Melin (L).

Avvikande mening

Kommissionens arbetsprogram 2027 (M, SD, KD, L)

Mikael Damsgaard (M), Charlotte Nordström (M), Adam Marttinen (SD), Fredrik Kärrholm (M), Larry Söder (KD), Mats Hellhoff (SD), Andreas Ahlqvist (SD) och Martin Melin (L) anför:

När det gäller kommissionens arbetsprogram för 2027 vill vi inledningsvis välkomna kommissionens planerade initiativ till ett förslag om internationellt datautbyte för polisiärt samarbete (Prüm internationellt). Vi ser positivt på alla initiativ som syftar till att främja gränsöverskridande polissamarbete inom unionen som respekterar medlemsstaternas nationella kompetens och som inte innebär en expansion av unionens budget.

När det gäller frågan om omvändelseförsök konstaterar vi att det i Sverige finns ett ändamålsenligt straffrättsligt skydd mot omvändelseförsök, dels genom den nyligen införda straffbestämmelsen om psykiskt våld, dels genom straffbestämmelserna om olaga tvång, misshandel, olaga hot och ofredande. Även om Sverige inte har en särskild straffbestämmelse som rubriceras omvändelseförsök har vi ett heltäckande straffrättsligt skydd. Vi anser därför inte att det finns behov av att införa en särskild straffbestämmelse om förbud mot omvändelseförsök.

Genom införandet av straffbestämmelsen om psykiskt våld är Sverige ett föredöme inom EU genom att ge ett generellt straffrättsligt skydd mot handlingar som tidigare inte varit straffbara. Vi välkomnar om fler medlemsstater inför förbud mot omvändelseförsök. Om kommissionen föreslår en rekommendation om förbud mot omvändelseförsök bör det ske med respekt för att straffrätten i grunden är en nationell kompetens och att respektive medlemsstat måste kunna avgöra om det bäst åstadkoms genom en särskild straffbestämmelse eller, som är fallet för Sverige, genom andra straffbestämmelser.

Det som anförts ovan bör utrikesutskottet lyfta i sin granskning.

Tryck: Elanders Sverige AB, Vällingby 2026